

Sotalapseksi 52 vuotta sitten

Salme Jussila muistaa lämmöllä Tanskan kotia

Talvi- ja jatkosodan aikana lähetettiin maastamme noin 70 000 lasta Ruotsiin ja Tanskaan sotalapsiksi, 5 400 heistä kaksi kertaa. Viimeisistä matkalle lähdöistä on nyt kulunut 50 vuotta.

– Mitään kielteistä ei jäänyt muistiini sotalapsiajaltani. Muistelen sitä lämmöllä ja kiittävyydellä. Se myös avasi näkemyksiäni ja elämäni, kokee orimattilalainen **Salme Jussila**, joka oli yhdeksän kuukautta kevästä 1942 seuraavan vuoden tammikuuhun sotalapsena Tanskassa.

Sattumalta matkaan mukaan

Lähetettäessä lapsia naapurimaihimme turvaan annettiin aluksi etusija invalidien ja eak-tuneiden sekä pommituksissa vaurioituneiden kotien lapsille. Etusijalla olivat myös karjalaislapset, joiden vanhemmat pala-

sivat jälleenrakennustöihin.

Myöhemmin perusteita laajennettiin: lähetettävien joukossa oli myös monilapsisten perheiden lapsia sekä sellaisia, joiden isät olivat asepalveluksessa ja äidit ansiotyössä tai raskaana.

Lähdöstään sotalapseksi Salme Jussila, silloinen **Kojo**, kertoo:

– Kotimme oli silloin Viipurissa, jonne olimme päässeet palaamaan välirauhan aikana. Olin yhdeksänvuotias, perheemme kolmesta lapsesta vanhin.

Pääsyni Tanskaan tapahtui ilmeisesti siten, että joku muu lapsi ei lähtenytäkään ja äitini sai kuulla näin vapautuneesta paikasta. Syynä äitini ratkaisuun oli varmaan silloinen puute ruuasta ja kaikesta muustakin.

Tanskanmaalle Jyllantiin

Salme Jussila muistaa, että hän itse oli valmis lähtemään.

Lähtijöiden joukossa oli eräs hänelle ennestään tuttu tyttö, ja Tanskassa heidät sijoitettiin samaan kaupunkiin, missä heillä oli mahdollisuus tavata toisensa usein.

Junamatka vei pienet matkailiset Ruotsin läpi, ja loppumatka Tanskaan tehtiin laivalla.

– Meitä lapsia oli varmaan paljon. Kööpenhaminassa meidät jaettiin eri puolille Tanskaa.

Minä pääsin Jyllantiin Holstebro-nimiseen kaupunkiin, **Anna** ja **Karl Jensenin** perheeseen. Siihen kuului vanhempien lisäksi neljä tytärtä. Heistä **Ingeborg** oli minua vuoden nuorempi.

Karl Jensen toimi maapostin kantajana, jonka päivittäinen työmatka oli 42 kilometriä. Perheenäiti ei ollut ansiotyössä kodin ulkopuolella. Jensenit asuivat kotipuutarhan ympäröimässä omakotitalossa. Harrastuksena heillä oli myös mehiläishoitto.

Salme Jussila muistelee sotalapsiaikaansa Tanskassa lämmöllä ja kiittävyydellä.

Pidettiin kuin omaa tytärtä

– Holstebrossa asui eräs vanhempi suomalaissyntyinen nainen, joka oli naimisissa tanskalaisen miehen kanssa. Hän oli aluksi tärkeä kielellinen yhdistys. Hän käänsi kirjeet, joita perhe lähetti kotiin Suomeen, ja minä liitin mukaan kirjelap-puseni, Salme Jussila muistelee.

Salme oppi nopeasti tanskan kieltä ja kävi syyslukukauden koulua Holstebrossa. Samalla luokalla oli Jensenin Ingeborg-tytär.

– Jensenin perheessä minua pidettiin kuin omaa tytärtä. Koti-ikävä hellitti nopeasti. Perhe oli syvästi uskonnollinen, mikä selitti varmaan myös sen sydämellisyyttä.

Tanskan kieli unohtui

Kymmenen prosenttia suomalaisista sotalapsista jäi pysyvästi uuteen kotimaahansa.

– Tiedän, että meidänkin joukostamme jäi eräs tyttö tanskalaiseen perheeseen, Salme Jussila muistaa.

Myös Jensenit olisivat mielellään pitäneet Salmea kauemmin kuin nuo yhdeksän kuukautta. Mutta vanhemmat toivoivat tyttärensä kotiinpaluuta.

Paluumatka suuntautui samaa tietä kuin oli tultukin.

– Samaan aikaan meitä lähti-

jöitä oli jälleen paljon. Viipurin asemalla meidät palaajat jaettiin vanhemmillemme.

Kotiinpaluun jälkeen Salme unohti nopeasti tanskan kielen.

– Kirjeet eivät vuosien kulkeutuneiden maiden välillä. Osoitteetkin vaihtuivat. Mutta rauhan palattua Jensenit ottivat yhteyttä kotiin, joka oli silloin Orimattilan Renkomäessä.

Katkeamattomat yhteydet

Jouluposti alkoi kulkea uskollisesti Tanskan ja Suomen välillä.

– Kirjeyhteydet ovat säilyneet tähän saakka ja varmaan jatkuvat edelleen. Vuonna 1960 kävin mieheni **Erkin** kanssa vierailulla Jensenillä, ja Erkki hämmästytti sitä ystävällisyyttä, jolla meidät siellä otettiin vastaan. Oli sellainen tunne, kuin lapset olisivat tulleet kotiin.

Seitsenkymmenluvulla, jolloin Karl Jensen täytti 80 vuotta, hän kävi kahden tyttärensä kanssa kylässä Orimattilassa.

Salme Jussila puolestaan kävi tyttärensä kanssa Kööpenhaminassa Jensenin tyttärien perheiden luona yksitoista vuotta sitten.

– Yhteys Jensenin tyttäriin jatkuu yhä, vaikka perheen vanhemmat eivät nyt enää eläkään.

Alli Hosjaisluoma-Karppinen

Karl ja Anna Jensenin perhe jouluna 1942. Salme kasvatusäitinsä vieressä. Salmesta oikealle Ingeborg.